

מנהרה /פסאז/דרך למשוטט הזר/מעבר מוכר לתושבי המקום/ .

"המנהרה" בכברי מובילה למבני ציבור, (משרדים, תאי דואר, מחסן תרבות, ספריה, גלריה, אולם מופעים, מועדון וחדר האוכל) .

וולטר בנימין, במסה "יצירת אמנות בעידן השעתוק הטכני", טען כי הארכיטקטורה נחווית תוך כדי מה שהוא מכנה "מצב של הסחת הדעת" והופכת למעשה לבלתי נראית על ידי השימוש היומיומי. על כן בקושי מותירה רישום בזיכרון, לפחות מבחינה ויזואלית .

בחרתי להציב ב"מנהרה" תערוכת פיסול שעוסקת בחלל חסום. חלל שישבש את שגרת היומיום ויעורר את העובר ושב להתבוננות מחודשת בזירה המוכרת הקרובה והרחוקה . קיבוץ כברי - גבעה אל מול הים ואל מול הרי הלבנון . גבול, מקלטים, חדרי ביטחון, חללים חסומים, והפרעות בזרימת החיים .

לרגל שנת הששים למדינה ולאירועי הנכבה, ושלושים שנים לקיומה של הגלריה בכברי, מתקיימת התערוכה חלל/חסום תחת כותרת העל "גלבישך שלמת בטון ומלט", שם שניתן ליוזמת הגלריות הקיבוציות ליצירת אשכול תערוכות בנושא .
האתוס ההירואי של הפרויקט הישראלי – הקמת המדינה, הוא מחוספס, גברי, צברי, לוחמני, מהפכני. אתוס שהתעלם כחלק ממאבקו הקיומי מהנוכחות הערבית במדינה. בחרתי להתייחס למורכבות המרחב הישראלי של בטון ומלט .
ב"מנהרה" המובילה לגלריה ובתוכה, מוצבות עבודותיהם של שמונה אמנים שבחרו ליצור מהמקום הפרטי את התייחסותם למקום החסום .

האמן מייק קלי מדבר בפרויקטים האדריכליים שלו על "בלוקים שכוחים", "מלאים", "בלתי נגישים", כאל חלל מודחק .

במודלים שלו הוא יוצר מעין מפות של הסחת דעת שכזו, המעוררת במודע את הלא מודע כדי לבנות חוויה מנוגדת של ארכיטקטורה . המרחב, שלבש במודל שלו צורה ממשית והפך ל"חלל חסום", אינו בהכרח המקבילה הממשית של חלל אמיתי שנראה בעבר... זיכרון ממסך שפרויד הגדיר כזכר ערכי בכך שהוא מייצג בזיכרון רשמים ומחשבות מזמן מאוחר יותר, כאלה שתוכנם קשור ברשמים ומחשבות של עצמנו בזיקות סמליות ואחרות .

במסתו של פרויד משנת 1919, "המאויים" (the uncanny), הוא מדבר על מבנה אשר מבין את היחסים בין מה שהוא "ביתי" (heimlich בגרמנית) ומה שהוא זר, "לא ביתי" או "מאויים" (unheimlich בגרמנית). כפונקציה של חזרתו של המודחק, חזרתו של משהו שהיה בעבר ביתי ומוכר אך הודחק, וכעת הוא שב במסווה לא מוכר, ולכן מאויים .

הצבת הבית על העץ של **אורלי סבר** (בת כברי, דור שלישי ליוצרים במקום), שנבנה בשיתוף פעולה רעיוני ותכנוני עם אביה עודד סבר, מעלה הרהורים לגבי "המאויים" ו"הביתי" בעבודתה .

הבית מופיע גם בעבודתה של **לי רמון**, שהציבה מבנה דמוי מזבח / קבר, המכיל ייצוג סמלי סכמאטי של בית מבטון, ההצבה מחלקת את קרני האור החודרים לאפלה לשני מסלולים ומשבשת את הצפייה .
הבית האטום של רמון עובר לרשות הציבור, וכמו עגל הזהב הופך לקורבן בעיני המתבונן .

בעבודתו של **שמואל פאר**, מסומן ברישום קווי מתכתי חלל חדר בבית. החדר "מתעלק" על החלון המוסתר במבנה האחורי – צפוני של הגלריה, מיקום שמחייב את המתהלך במעבר להיתקל במציאות שיש בה געגוע לבלתי ניתן למימוש שנשקף מן החלון המדומיין .

הסירה/בית שיצק בבטון **סאהר מיעארי** היא העתק של הסירה המשפחתית ששימשה בעבר לדייג (לפני הפנוי שעברו בשנות ה-70 חלק מתושבי העיר העתיקה בעכו למכר) . הסירה מוצבת כיום כמונומנט

זיכרון ליד בית הוריו של מיעארי. הסירה בכברי מוצבת אל מול הים כשהיא תקועה בין דלתות הכניסה המערבית של ה"מנהרה" וחוסמת במצבה המסורס את המעבר.

נטי שמייע עפר מאלצת את הבאים לתאי הדואר לבחור במסלול לא מוכר בו ניצב מולם עמוד רחב עשוי מבלטות טרצו (בלטות ישראליות) קשורות באזיקונים, ולוח מודעות בו מודיעה המועצה האזורית על פעילותה. על הלוח תקוע תריס (תריסול ישראלי), תפור/רקום, בלתי ניתן להזזה ומסתיר את המודעות שמייע מבטאה דיבור אירוני על הציבורי והפרטי ומטעינה את החלל במשמעויות נוספות.

מנאר זועבי, חסמה את אפשרות הכניסה לאחד החללים. הדלת הפכה לחומה נבחרת, חוטי צמר (שמוכרים מעבודותיה הקודמות) נמתחו כסורגים וקבעו מציאות חדשה, נשלטת על ידי כוח של פולשת זרה, אישה, שחדרה למקום. קווי הרישום שיצרו החוטים מנגנים על מיתרי המחשבות של הצופה.

אבי איפרגן גידל גידול שנדבק לפתח חלל הגלריה, מבנה שהוא העתק זהה למבנה הגלריה ומחייב את הבאים לעבור דרכו. הגלריה כמייצגת סמכות והכרה, כוח והעדפה, נאלצת להתמודד עם חסימה מפתיעה שעומדת אל מול החסימות שהיא יוצרת מעצם פעילותה. גלריית האם נאלצת להכיל את גלריית הבת להניק ולהעניק כדי להמשיך בפעילותה.

החסימה של **דן רייזנר** מוצבת בכניסה הדרומית ל"מנהרה", זו חסימה שגורמת להרהור, למחשבות פילוסופיות על מחסומים פנימיים ועל דרכי ההתבוננות שלנו במצבים קיומיים. המצב המדיטטיבי של הראש המונח על ערמת שקים חוסמים בין הפסל של יחיאל שמי והמבט אל הים, אל העץ ירוק העד, אל השביל המתפתל והאוויר הצח. מותירים את העבודה במקום שבו מושג החלל החסום, מתקיים כבחירה מנטאלית בין להיות ללא להיות.

בתערוכה, פתחי האור מצפון ומדרום הופכים למטאפורה על האופטימיות של המבט, ועל רבגוניותו בחיינו. החסימות הם קווים, "הגבולות הם קווים, מיליוני אנשים מתו בגלל הקווים האלה, אלפי אנשים מתו משום שלא הצליחו לחצות אותם..." (ג'ורג' פרק, חלל וכו': מבחר מרחבים).

דרורה דקל